

31 . Ilișua | Comuna: Uriu | Județ: Bistrița-Năsăud | Punct: Castrul roman | Anul: 2011

Anul: 2011

Cod RAN: 35303.02

Perioade: Antichitate

Epoci: Epoca romană timpurie

Tipuri sit: structură de cult/religioasă

Categorii sit: Apărare (construcții defensive)

Autori: Corneliu Gaiu

Instituții: Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud

Raport

Localitatea Ilișua este situată pe cursului inferior al râului cu același nume, unul dintre afluenții importanți pe care Someșul Mare îi adună de pe culmile Țibleșului și care se constituie într-una din căile cele mai lesnicioase de legătură dinspre Transilvania cu Țara Lăpușului. Aflată la interferența dealurilor Ciceului cu zona depresionară ce însoțește Valea Someșului Mare, într-un punct care asigură o bună vizibilitate și un excelent control asupra celor două axe de comunicație, romanii au amplasat pe terasa de pe malul stâng al văii Ilișua un castru cărui îi revenea un rol important în cadrul sistemului de apărare de pe limesul nordic al provinciei Dacia, apoi Dacia Porolissensis. Castrul este situat în extremitatea sud estică a terasei, locuită încă din perioada bronzului târziu, apoi în prima epocă a fierului și în Latènul mijlociu, așezări explorate concomitent cu dezvoltarea investigațiilor arheologice a sitului.

Karoly Torma inițiază săpături arheologice de amploare la Ilișua, între 1858 și 1863, fixând poziția castrului și a celorlalte obiective romane, rezultatele investigațiilor fiind exemplar publicate la scurtă vreme după încheierea lucrărilor. Pornindu-se de la rezultatele și consemnările oferite de Karoly Torma săpăturile au fost reluate în anul 1978 și desfășurate în campanii ce s-au derulat an de an, mai întâi în castru, extinse ulterior și în vicus. În primii ani săpăturile s-au concentrat pe identificarea elementelor sistemului de fortificare și stabilirea stratigrafiei generale a sitului. Încă din primele campanii de săpături s-a degajat faptul că acesta a cunoscut trei etape constructive, clar departajate: castru mic, castru mare de lemn și castru de piatră.

Săpăturile din anul 2011 au urmărit trei obiective: 1. dezvelirea barăcii din raetentura sinistra identificate în campaniile anterioare; 2. stabilirea planului barăcilor din praetentura sinistra și 3. reluarea cercetărilor din latus sinistrum pentru completarea informațiilor privind clădirea identificată cu valetudinarium-ul.

În raetentura a fost deschisă o suprafață de 12 x 5 m perpendiculară pe via sagularis care, între 0 - 2 m, a interceptat drumul care consta dintr-un strat de pietriș acoperit de lespezi și sfărâmături de piatră. Baraca orientată per strigas, paralel cu via principalis, este marcată de amprente pereților ale căror gropi erau săpate în stratul geologic, pentru primele faze ale clădirii sau înfipte în nivelele precedente în cea de-a treia fază. Secțiunea a intersectat trei contubernia cu deschideri de 3,6 m, ale căror pereți erau marcați prin șanțuri late de 0,35 m care coboară cu 0,50 - 0,60 m sub nivelul de călcare.

În imediata vecinătate a viei sagularis secțiunea a interceptat o groapă rectangulară cu laturile de 2,4 x 3,6 m care taie capătul barăcii și se adâncește la 1,20 m. Stratul compact de var care acoperea fundul gropii documentează destinația sa inițială, cea de groapă de var, ulterior umplută cu resturi menajere, ceramică, materiale de construcție și sfărâmături de piatră.

În praetentura sinistra au fost deschise două secțiuni perpendiculare pe via principalis, a cărei margine o și ating, cu dimensiunile de 26 x 3 m, la 10 m una de alta. În acest perimetru solul viu se află la 0,60 - 0,80 m, suprapus de un nivel de depunere relativ sărac, aparținând la două barăci despărțite de o stradă de balast

lătă de 5 m, suprapus de sfărâmături de piatră și tegule. Baraca dinspre via principalis are o deschidere de 9 m, cu amprente pe pereții remarcați prin stratul de chirpici și arsură.

Cercetările reluate la clădirea aflată în *latus praetorii sinistrum*, de plan dreptunghiular aliniat cu *principia*, ale cărei dimensiuni au fost stabilite prin secțiunile din anul 1984, de 31,70 x 11,70 m, au constat în deschiderea a două secțiuni transversale de 22 x 2 m, cu un interval de 7 m între ele. Edificată în opus incertum cu pereții de 0,90 - 1 m grosime, aceasta are o deschidere de 9,8 m. În umplutura clădirii existau aglomerări de bolovani și lespezi de piatră provenind din zidurile prăbușite, precum și numeroase fragmente de fuse și baze de coloană concentrate cu preponderență cam la 2 m de pereții construcției. O achiziție interesantă o reprezintă și jumătatea superioară a unui altar, cu laturile de 70 x 45 cm care conservă doar primul rând al inscripției D M.

Construcții similare au fost semnalate și în alte caestre din provincie: Porolissum, Căței, fără a le putea clarifica funcționalitatea. Asupra destinației de magazie, se opune, în cazul de față, caracterul spectacular al interiorului, cu aliniamente de coloane dispuse longitudinal. Urmează ca prin dezvelirea întregului edificiu să beneficiem de planul integral și elemente de datare mai sigure.

Materialul arheologic a intrat în colecțiile muzeului din Bistrița unde va fi conservat și inventariat.

Informații suplimentare online

[Raportul 4713 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserv Cimec.ro](#)
